

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15

Рівне – 2009

Збірник наукових праць “Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії”
Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету . Випуск 15 . –
Рівне : Рівненський державний гуманітарний університет , 2009 . – 311 с .

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України часопис „Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії” визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 5 від 26 грудня 2008 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2009

притягнуто.

В с. Мирогоща місцеві жителі Харчук, Кутрун та інші самовільно захопили сільський реманент переселенців із Чехословаччини, однак працівники міліції не передали справу в Дубенську райпрокуратуру. Справа не розглянута. Аналогічних прикладів поганої роботи органів МВС, прокуратури і суду можна навести багато.

Значну кількість скарг, претензій переселенців можна було б передчасно усунути, якби районні партійні органи і радянські працівники проводили політмасову роботу і проявили до них доброзичливе, уважне ставлення. Наприклад, у селі Хомут переселенка Кичка Марія Петрівна, 60-ти років, із своїм чоловіком, якому 75 років, в ЧССР отримували пенсію за загиблого в Червоній Армії сина, про що мала офіційний документ чехословацької влади, однак працівники Дубнівського районного відділу соціального забезпечення подивилися на нього формально-бюрократично і відмінили.

В с. Мирогоща у жителя Космача народилася дитина, але належна допомога при народженні дитини від влади не була надана.

В районі для ліквідації таких ганебних явищ розробили заходи, якими передбачали для виконання рішення політбюро ЦК КП(б)У покращення політмасової роботи серед переселенців, для чого закріпили в населені пункти, де проживають переселенці, відповідних працівників РК КП(б)У і райвиконкому (секретарі РК КП(б)У, голова райвиконкому, його заступники); зверталась особлива увага роз'яснення соціалістичної законності, правопорядку і вивчення Конституції; планувалося підібрати якнайбільшу кількість людей з числа переселенців на роботу в радянські і господарські органи з врахуванням їх особистих якостей і здібностей; використовувати компанії при виборах в обласні, районні і місцеві ради депутатів трудящих як школу пояснення і пропаганди особливостей радянської держави; заступнику голови Дубенського райвиконкому Рябінину закінчити роботу по відселенню переселенців із села Молодаво-І у Боцянівку та в Курдибань Жорнівський у закріплені за ними будинки; розподілити залишений чехами сільськогосподарський інвентар серед переселенців із Чехословаччини; просити Раду Міністрів УРСР про надання вказівок організувати в місцях розселення переселенців показових сільських магазинів.

Були в переселенців-українців з Польщі й інші проблеми. В ряді випадків майно переселенців було спалене, і воно оплатою не компенсувалося. Таких було 8 сімей, в т.ч. сім'я з чотирьох осіб Старушка Андрія Івановича із Білгорайського повіту, Сливи Василя Михайловича із п'яти осіб з Грубешовського повіту, Ващука Михайла Васильовича з п'яти осіб із Влодавського повіту, який проживав у селі Варковичі, дві перші сім'ї – в Іванні. Крім того, 124 сім'ї з Польщі не мали опису залишеного майна.

Українське населення, що переселилося з Чехословаччини і Польщі, зазнало злиднів і непорозумінь на території Радянського Союзу, оскільки тут не було підготовлено ресурсів для його розміщення. Багато проблем вирішувалося експромтом, а частина так і не вирішені до сьогодні.

Джерела та література

1. Державний архів Рівненської області (далі ДАРО), ф. Р-491, оп.3, спр.16.
2. ДАРО, ф.635, оп.1, спр.252.
3. ДАРО, ф.Р-1498, оп.1, спр.6.
4. ДАРО, ф.Р-1498, оп.1, спр.17.
5. Історія міст і сіл УРСР. Ровенська область. – К.: „Наукова думка”, 1973.
6. Чехи на Дубенщині. Міжнародна науково-теоретична конференція присвячена 140-річчю переселення чехів на Дубенщину. – Дубно, 2003, с.18-19.
7. Чехи і Дубенщина. Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції присвяченої 60-річчю репатріації чехів на етнічну Батьківщину. 18 травня 2008 року. – Луцьк, Волинська обласна друкарня, 2008. – 98 с.

УДК 94:008 (477.81) “1950/1969”

Г.Борейко

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРОЦЕСИ РІВНЕНЩИНИ В УМОВАХ РАДЯНСЬКОЇ ДІЙСНОСТІ: 50-60 РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

Анотація. У даній статті аналізуються особливості культурно-мистецького розвитку Рівненщини у 50-60 роки ХХ століття.

Annotation. The features of cultural and art development of Rivne region during in 50-60 years of XX century.

Вступ. Дослідження культурних процесів Рівненщини у 50-60 роки ХХ століття дає можливість виявити шляхи розвитку культури в цей період, проаналізувати позитивні і негативні культурологічні процеси та їх вплив на подальший розвиток культурного життя регіону.

Важливість даного дослідження зумовлена недостатньою науковою розробкою означеної проблеми у вітчизняній культурно-історичній літературі, необхідністю виявлення тенденцій розвитку різноманітних форм культури у регіоні, в різні часові періоди, їх вплив на формування сучасного культурного образу української нації. Виходячи із зазначеного, сучасна наука все частіше звертається до вивчення специфіки регіональних особливостей культури на кожному етапі її розвитку.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети автором здійснено пошукову роботу та опрацьовано матеріали Державного архіву Рівненської області, що дає змогу визначити основні властивості

перебігу культурно-мистецьких процесів Рівненщини у період 50-60-х років ХХ століття., які вплинули на формування регіонального культурного життя поліського краю в наступні періоди.

Результат дослідження. 50-60 роки ХХ століття в СРСР, до складу якого входила Україна, характерні посиленою відбудовою народного господарства та поступовим поверненням населення до мирного життя. Незважаючи на те, що в цей час основну увагу влада приділяла економічній сфері, водночас швидкими темпами розвивалося культурно-мистецьке життя. Для того щоб як найповніше охопити населення культурними заходами, а разом з тим і масово-політичною роботою, та з метою пропаганди офіційної ідеології, радянська влада створила у республіках мережу культурно-освітніх закладів – клубів, будинків культури та самодіяльних театрів. Таким чином, радянська влада і надалі залишала за собою цілковите право контролювати усі сфери життя суспільства.

Необхідно зазначити, що така ситуація була надзвичайно характерною для Полісся і викликана вона була насамперед тим, що у регіоні вплив на формування суспільної свідомості мала Українська Повстанська Армія, яка представляла рух опору проти радянського режиму та користувалась значною підтримкою у місцевого населення.

Водночас 50 - 60 роки ХХ століття – це час, коли після розвінчання культу особи Сталіна суспільство ставило перед собою нові завдання. В контексті зазначеного великого значення набувала аматорська творчість, яка у зв'язку із браком мережі спеціальної художньої освіти виконувала надійну функцію – піднесення художньої культури населення та раціональної організації вільного часу населення. Цей період характерний також і тим, що в країні розгорталися урбанізаційні процеси, які вимагали відповідного культурного підґрунтя.

У цей час у міста переїжджала чимала частина сільського населення, яке визначало культурний клімат регіону, оскільки село завжди було носієм культурної традиції, певної архаїки, української мовної практики тощо.

Значний приток сільського населення, яке вливалось у міське виробництво, вимагав створення відповідної системи організації його вільного часу. Цю проблему й покликана була розв'язати мережа культурно-просвітніх закладів в особі клубів, парків культури, численних художніх колективів.

Крім того партійне керівництво, якому так і не вдалося після 1939 року підпорядкувати західноукраїнські землі радянській культурно-ідеологічній доктрині, надалі розглядало їх як територію можливого опору, та яку необхідно було за допомогою мистецьких заходів асимілювати з іншими територіями радянської держави.

Тому у 50 - 60-і роки ХХ століття радянські органи влади створили умови для швидкого росту кількості мистецьких аматорських груп, загального зростання рівня музичних творів, активізації сценічної та фестивальної діяльності.

В означений період культурна практика у Рівненській області була представлена наступним чином: 882 сільських клуби, близько 2-х тисяч червоних куточків, 34 будинки культури, 1470 бібліотек із фондом майже 7,3 мільйонів книг, якими користувалися 640 тисяч читачів; щоденно в області переглядали кінофільми 40 - 45 тисяч осіб [1. арк. 2].

У культурно-освітній діяльності регіону однією із найпоширеніших вважалася гурткова робота, як найбільш доступна форма, до якої залучалася найбільш численна частина населення.

Активізація культурного життя в області у 50 – 60 роки ХХ століття дозволила залучити до творчої діяльності широкі маси населення. Особливого розвитку на території області набуло хорове мистецтво. Так, на початку п'ятдесятих років ХХ століття у всіх селах і містах області масово почали створюватися хорові колективи, які виконували складні музичні партитури. Найвідомішими та найактивнішими колективами були Народний хор Березнівського районного будинку культури, Народний самодіяльний хоровий колектив колгоспу “Зоря комунізму” с. Зоря Рівненського району, самодіяльний хор Рівненського міського будинку культури, народний чоловічий хор колгоспу ім. 1-го травня с. Крилів Корецького району, хор Острозького районного будинку культури, хор Мізоцького районного будинку культури, Народний хор с. Доротичі Сарненського району, Народна хорова капела Дубенського районного будинку культури та інші [2, арк. 1-7].

Аналіз репертуару хорових колективів і окремих виконавців області свідчить про його заідеологізованість, спрямовану на різнобічне втілення основних принципів радянської культури, створення міфів про вождів та партію, непереможність радянського народу.

Також по всій Рівненщині у 50-60 роки масово створювалися хор-ланки. Особливостями творчості таких колективів було те, що їх репертуар складався із українських народних пісень, записаних у своєму та навколишніх селах, а також пісень створених самим колективом.

Як зазначає М. Пономаренко: “У таких колективах зберігаються народні традиції, які передаються від діда-прадіда, старовинні пісні, які співалися багато років тому і збереглися до нашого часу в народі.... Хор-ланки – це справжня скарбниця усної народної творчості області” [3, с. 48].

Необхідно зазначити, що рівень виконавської майстерності таких гуртків творчо зростав і вони мали змогу представляти своє хорове мистецтво не тільки на обласних конкурсах, але і на республіканських, де займали призові місця серед творчих колективів. Серед таких гуртків слід відмітити – хор-ланку села Висоцьк Дубровицького району, села Сенчиці Зарічянського району, села Сінне Гошанського району, колгоспу “Правда” Степанського району [3, с. 47].

Окрім названих колективів, на початку 60-х років широкого розповсюдження набули агітаційно-художні бригади. Особливостями розвитку таких агітбригад було розширення напрямів усіх видів художньої самодіяльності. Розширюючи жанрову палітру своїх програм, найбільшого успіху агітбригади досягають там, де їх програми спираються на фольклорні традиції, які пронизані народною сатирою і гумором, створюючи народні веселі хороводи, пісенспіви та театралізовані дійства [4, с. 80].

Як свідчать дані розвитку хорового мистецтва у Рівненській області у 50-60 роки протягом 1950-1969 років практично щорічно в області спостерігалася збільшення кількості хорових колективів та кількості їх учасників. Якщо на початок 1950 року в області нараховувалося 553 хорові колективи, то у 1954 році їх кількість до 729, у яких брало участь 14786 осіб, у 1962 році 860 колективів з 20800 учасниками. У 1964 році кількість названих

колективів різко зменшилося до 715 з 16754 учасниками, але у 1969 році знову відбувся помітний ріст до 886 колективів і 26800 учасників [3, с. 16].

Враховуючи той факт, що у 50-60 роки масово почали створюватися гуртки художньої самодіяльності, найбільш чисельними серед яких були хорові, та брак музичних творів для таких колективів, постало питання про створення секції самодіяльних композиторів, які б могли у повній мірі забезпечувати своїми творами художню самодіяльність. Тому у 1958 році була створена секція самодіяльних композиторів, на чолі якої стали провідні самодіяльні композитори, викладачі Рівненського музичного училища, пізніше, Рівненського педагогічного інституту та методисти обласного будинку народної творчості. Члени секції обговорювали нові твори, рецензували та рекомендували їх для включення до репертуару колективів художньої самодіяльності.

У ці роки на Рівненщині працювало 33 самодіяльних композиторів, організованих в творче об'єднання при обласному Будинку народної творчості.

При цьому, слід відмітити, що якщо на перших порах у творчості самодіяльних композиторів, які входили в Рівненське обласне об'єднання самодіяльних композиторів, дійсно переважала тематика, яка оспівувала радянську героїку та керівників радянської держави то з часом вони все більше своїх творів присвячували українській тематиці. При цьому така тенденція спостерігалася, як у композиторів, що мали місцеве коріння так і їх колег, які народилися в східних областях України та в Росії. Слід також відмітити, що з метою популяризації власної творчості та творчості населення польського краю рівненські композитори приділяли велику увагу її поширенню на терени інших областей України та республік, що входили до складу Радянського Союзу.

При цьому в творчому доробку самодіяльних композиторів Рівненщини значилася різножанрова тематика творів і це не випадково, оскільки, як відмічалось вище, радянська ідеологія вимагала написання музичних творів, в яких би оспівувались здобутки соціалістичної дійсності. Водночас кращі композитори Рівненщини, які не бажали сліпо слідувати вимогам радянської влади значну увагу приділяли ліричній тематиці та народній творчості. При цьому кращі музичні твори були написані на слова українських поетів Т. Шевченка, Л. Українки, М. Рильського та на слова, які написані невідомими авторами та стали народними.

У 60-ті роки ХХ століття обласне управління культури щорічно проводило конкурси на кращий поетичний твір та пісню. Так з 1 грудня 1963 року до 1 травня 1964 року був проведений конкурс на кращу пісню самодіяльних композиторів Рівненщини. На конкурс було надіслано 51 твір від 42 самодіяльних композитора області [1, арк. 3].

В ці роки проведення в регіоні таких конкурсів було гарною традицією, а кращі пісні друкувалися в пісенних збірниках, спеціальних листівках, на сторінках обласної преси та рекомендувалися для виконання колективами художньої самодіяльності області.

Окрім секції самодіяльних композиторів, для розвитку професійного мистецтва в цей час були організовані музичні навчальні заклади, серед яких: Рівненське музичне училище, Дубенське культосвітнє училище, музично-педагогічний факультет Рівненського педагогічного інституту, який випускав спеціалістів-музикантів високої кваліфікації. В райони області отримали направлення десятки випускників училищ – піаністів, скрипалів, баяністів, хормейстерів, керівників і диригентів народних і духових інструментів, викладачів музично-теоретичних дисциплін. Здобуті ними професійні знання дозволили активізувати художню самодіяльність області та підняти її рівень.

На початку 50-х років ХХ століття в області стало традицією проведення різноманітних фестивалів, конкурсів, оглядів, а також творчих звітів. Так, у грудні 1955 року було проведено огляд сільської художньої самодіяльності. Всього в огляді сільської художньої самодіяльності приймало участь 22 хорових колективів, 13 танцювальних, 4 ансамблі пісні і танцю, 6 оркестрів народних інструментів, 1 духовий оркестр, 174 одинаків-виконавців всіх жанрів. В період підготовки і проведення конкурсних оглядів було організовано 74 нових колективи [5, арк. 207]. Кращих із учасників було відібрано на республіканський огляд сільської художньої самодіяльності.

1-го вересня 1956 року до травня 1957 року Міністерством культури СРСР було проведено Всесоюзний фестиваль молоді, який проходив з в три тури: перший тур – сільський, другий тур – в районах і містах; третій тур – області і республіках. Заключна частина фестивалю проходила в Москві з 20 до 27 травня 1957 року [6, арк. 17].

Водночас, на початку 50-х років на Рівненщині було започатковано практику проведення у селах, містах і районах області виставок майстрів народної творчості, яка стала важливим засобом популяризації народного образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, ознайомлення жителів Рівненщини з творами самодіяльних художників і майстрів народної творчості.

Основними завданнями проведення виставок був подальший розвиток художньої самодіяльності області, підвищення його художнього рівня, виявлення та залучення до художньої творчості нових майстрів краю, які проживали у сільській місцевості та районних центрах, а також учасників образотворчих студій і гуртків, гуртків декоративно-прикладного мистецтва, які працювали в різних видах образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва: малюнок, графіка, живопис, скульптура, вишивка та багато ін. Все це багатоманіття людської дійсності забезпечувало кожному митцю, учаснику виставки, можливість здійснення своїх творчих задумів. Особливо слід наголосити на тому, що: "Навіть в умовах ідеологічного тиску українські митці намагались розширити тематику відображеної дійсності, зосереджували увагу на людській долі пересічного українця, хоча й творили монументальні образи людини праці" [7].

Так, у виписці із протоколу засідання журі обласного фестивалю самодіяльного мистецтва Рівненщини від 23 травня 1967 року відмічалось: "В обласній виставці взяло участь 60 майстрів вишивки, ткацтва, килимарства, різьби самодіяльних художників і графіків. Вони подали в експозицію виставки 169 творів, в тому числі: майстрів живопису – 45 творів, графіки – 16 творів, ткацтва – 52 вироби, різьби – 21 виріб, вишивки – 23 вироби, плетення – 4 вироби, кераміка – 8 виробів" [8, арк. 1].

З М І С Т

Розділ 1. **ІСТОРІЯ УКРАЇНИ**

<i>Д.Вирський</i> УКРАЇНА В ПЕРШИХ „ПОЛОНІЯХ” (країнознавчі видання Я.А.Красінського та М.Кромера про українські землі)	3
<i>І.Вівсяна</i> ФОРМУВАННЯ ІДЕЇ «УКРАЇНСЬКОГО П’ЄМОНТУ» У ВІТЧИЗНЯНІЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ (кінець XIX – початок XX ст.)	8
<i>Л.Шугасва</i> В ПОШУКАХ ІСТИННОГО ПРАВОСЛАВ’Я: КІНДРАТ МАЛЬОВАНИЙ	13
<i>А.Киридон</i> МЕНТАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: «ЗСУВ ПАРАДИГМ» В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ТОТАЛІТАРИЗМУ	16
<i>С.Шевченко</i> ДІЯЛЬНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ДОПОМОГИ В ОДЕСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ	22
<i>В.Півоварчук</i> ЄВРОПЕЙСЬКІ ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНІ ЦЕНТРИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	25
<i>М.Гон</i> УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ І ЄВРЕЇ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	28
<i>О.Альошина</i> ДІЯЛЬНІСТЬ АРСЕНА РІЧИНСЬКОГО	31
<i>О.Гуменюк</i> СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РАДЯНІЗАЦІЇ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ НА ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	34
<i>Т.Карпукіна</i> ЗАКЕРЗОННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВІЙНИ (1939-1941 РР.)	40
<i>Л.Заглинська, І.Бондар</i> ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД (1945-1953 РОКИ)	44
<i>Л.Паніна</i> РОСІЙСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА ЖИТОМИРЩИНІ У 50-80-х рр. XX ст.	50
<i>О.Лицук</i> ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ АВТОКЕФАЛЬНИМ ЗМАГАННЯМ В УКРАЇНІ З БОКУ МОСКОВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ (1990-1992 РР.)	53
<i>О.Ворон</i> РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА У КОНТЕКСТІ ПЕРЕДВИБОРЧИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ	58
<i>Ю. Вільховий</i> РОЗВИТОК ЦЕРКВИ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	61
<i>А. Гуз</i> ПОЛІТИКА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ШКІЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ (КІНЕЦЬ XX СТ. – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)	65
<i>В.Васюк</i> БАЗОВІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ Й ЕВОЛЮЦІЯ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН	69
<i>О.Коржик</i> ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА	72

Розділ 2. **ІСТОРІЯ ВОЛИНІ. КРАЄЗНАВСТВО**

<i>С. Прокопчук</i> БЕРЕТЕЦЬКА БИТВА 1651 РОКУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ	76
<i>Н.Мельничук</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНОГО ГІМНАСТИЧНОГО ТОВАРИСТВА „СОКОЛ”	83
<i>Б.Бойко</i> ПОЧАТКОВА ОСВІТА НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX ст.	85

<i>О.Шмид</i> ЧЕСЬКА КОЛОНІЗАЦІЯ ВОЛИНИ У 60-70-Х РР. ХІХ СТ.	88
<i>І.Мілясевич</i> НАРОДНІ БІБЛІОТЕКИ ВОЛИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	93
<i>Г.Капустін</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПАМ'ЯТКООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БРАТСТВ НА ВОЛИНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	98
<i>О.Дем'янюк</i> СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ НА ВОЛИНИ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКИХ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ НАВЕСНІ 1917 РОКУ	102
<i>В.Панасюк</i> УКРАЇНСЬКА ШКІЛЬНА СПРАВА НА ВОЛИНИ У 1920–1939 РОКАХ: ЕТНОПОЛІТИЧНІ ЗАСАДИ	107
<i>Ю.Крамар</i> ПОЛІТИКА ВОЄВОДСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Г.ЮЗЕВСЬКОГО ЩОДО ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ВОЛИНИ У 1920-1930-Х РР.	111
<i>В.Борщевич</i> ОБРАЗКИ ПОВСЯКДЕННОСТІ ПРАВОСЛАВНИХ СВЯЩЕНИКІВ ВОЛИНИ 20-30-Х РР. ХХ СТ.	115
<i>Ф.Рябчикова</i> ВИДИ ТА ФОРМИ КОМПЛЕКТУВАННЯ ФОНДІВ В ЕТНОГРАФІЧНОМУ ВІДДІЛІ ВОЛИНСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО МУЗЕЮ	119
(1920 – ПОЧ. 1930-Х РР.) <i>В.Доброчинська</i> РІВНЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ (1923–1939)	123
<i>Я.Цецик</i> ПОЧАТОК ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ НА ВОЛИНИ (1925-1928 РР.)	128
<i>В.Ковальчук</i> СТЕПАН КОВАЛЬ ("РУБАШЕНКО") – КОМАНДИР ЗАГОНУ УПА "КОТЛОВИНА" НА ВОЛИНИ	135
<i>О.Ленартович</i> ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПОЛІТИЧНИХ СТРУКТУР НА ВОЛИНИ У ПЕРІОД РАДЯНІЗАЦІЇ 1939-1941 РР.	138
<i>Т.Самсонюк</i> ЖІНКИ ЯК ОБ'ЄКТ РЕПРЕСІЙ НКВС НА ВОЛИНИ (1939-1941 РР.)	142
<i>В.Писцьо</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-СУСПІЛЬНІ ЗМІНИ В КОНТЕКСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ОКУПАЦІЙНОГО РЕЖИМУ НА РІВНЕНЩИНІ	147
<i>А.Жив'юк</i> ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В м.РІВНОМУ В ПОЧАТКОВИЙ ПЕРІОД НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (сер. 1941 – поч. 1942 рр.): СТОРІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ УРДВ	151
<i>С.Шульга</i> АНТИФАШИСТСЬКИЙ РУХ ВОЛИНСЬКИХ ЧЕХІВ	156
<i>В.Борщевич</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ПРАВОСЛАВНОГО ДУХОВЕНСТВА ВОЛИНИ 40-Х – 80-Х РР. ХХ СТ.	159
<i>П.Савчук</i> ОБЛАШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З ПОЛЬЩІ І ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	164
<i>Г.Борейко</i> КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРОЦЕСИ РІВНЕНЩИНИ В УМОВАХ РАДЯНСЬКОЇ ДІЙНОСТІ: 50-60 РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ	168

Розділ 3.

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ.

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

<i>В.Ореховський</i> ПОШИРЕННЯ ХРИСТІАНСТВА ТА "ВЕЛИКЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ НАРОДІВ" (IV – VII ст.)	172
<i>Т.Олексієвець</i> ПРАГА X-XIII СТ.: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ МІСТОУТВОРЕННЯ	176
<i>Р.М. Постоловський</i> ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ЧЕСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО- ДЕМОКРАТИЧНИХ ІДЕЙ І ТРАДИЦІЙ	179
<i>Г. Хлібовська</i> НІМЕЦЬКЕ ПИТАННЯ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ДИПЛОМАТІЇ КІНЦЯ 40-Х – ПОЧАТКУ 70-Х РОКІВ ХІХ СТОЛІТТЯ	183

<i>І.Петлюк</i> НАЦІОНАЛЬНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ НАРОДІВ БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ: ПРОБЛЕМА ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ (1875-1914 РР.)	188
<i>Л.Валюх</i> ГЕЛЬГОЛАНДСЬКО-ЗАНЗІБАРСЬКИЙ ДОГОВІР (1890 р.): ПОЛІТИЧНА ОЦІНКА В АНГЛІЇ	191
<i>Н.Плюта</i> СПРАВА ДРЕЙФУСА У КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУСІЙ У ФРАНЦІЇ	195
<i>Т.Чаркіна</i> ПОГЛЯДИ М.ВЕБЕРА НА ЗАРОДЖЕННЯ КАПІТАЛІЗМУ	198
<i>С.Троян</i> ПЛАНІ СТВОРЕННЯ “МІТТЕЛЬЄВРОПИ” У ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ ст.	200
<i>Б.Бернадський</i> ДІЯЛЬНІСТЬ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ РОЗВІДОК НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	205
<i>О.Ворон</i> ПРОЦЕС ТВОРЕННЯ СПІЛКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У МІЖВОЄННІЙ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ (1918 – 1938 рр.)	211
<i>М.Боровець</i> РЕАКЦІЯ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА ПОДІЇ МІОНХЕНСЬКОЇ ЗМОВИ	215
<i>О.Дукмас</i> ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНИЙ КРИТЕРІЙ ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	217
<i>О.В.Іванченко</i> СПІВПРАЦЯ ВИШЕГРАДСЬКИХ ДЕРЖАВ У ГРУПІ В ПЕРІОД З 1991 ПО 1995 РІК	221
<i>І.Мартинчук</i> СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У 1993-2000 РР. У КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН З РОСІЄЮ	224

Розділ 4.

ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ ТА ПРОЦЕСИ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ. МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

<i>Т.Ковальчук</i> ІСТОРІЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ КІНЦЯ ХVІІІ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ІВАНА ФРАНКА	227
<i>С.Грипич, О.Граб</i> КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ (ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ)	231
<i>С.Чибирак</i> ПОСТАТЬ ПАВЛА ПЛАТОНОВИЧА ЧУБИНСЬКОГО В РАДЯНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ	237
<i>А.Кукурудза</i> ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ПРАВОСЛАВ'Я НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ 20-Х РР. ХХ СТ.: ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ	241
<i>В.Чура</i> КОМПАРТИЙНА “ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ” ТА РОЗГОРТАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО РУХУ НАПРИКІНЦІ 80-Х – ПОЧАТКУ 90 РР. ХХ СТ., (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЗАГАЛЬНОСОЮЗНИХ І РЕСПУБЛІКАНСЬКИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ).....	249
<i>Ю.Олексін</i> МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ РИС ГРОМАДЯНСЬКОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРІЇ	253
<i>Л.Шинкаренко</i> РАДЯНСЬКА ТА РОСІЙСЬКА ІСТОРИОГРАФІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ СКЛАДОВИХ НОВОГО КУРСУ Ф.Д. РУЗВЕЛЬГА	259
<i>І.Десятиччук</i> КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОГО РУХУ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ» В КОНТЕКСТІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЇЇ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ	261
<i>Г.Новічков</i> ПОПУЛІЗМ У ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ	266
<i>К.Цинк</i> ПРАВА ЛЮДИНИ І РЕПРОДУКЦІЙНЕ КЛОНУВАННЯ ЛЮДСЬКИХ ІСТОТ	270
<i>Є.Єсталь</i> ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПОЛІТИЧНІ СВОБОДИ В АВТОБІОГРАФІЧНИХ НАРИСАХ КОЛИШНІХ ДІЯЧІВ НЕЗАЛЕЖНОГО САМОВРЯДНОГО ОБ'ЄДНАННЯ «СОЛІДАРНІСТЬ»	275
<i>В.Мандрагеля</i> МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА: ІНТЕГРАТИВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ	279

Розділ 5.

МАТЕРІАЛИ П'ЯТОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ „ЕВОЛЮЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО МИСТЕЦТВА” ЗА НАУКОВИМ НАПРЯМОМ: „КІННОТА У ВІЙНАХ: ВІД ДАВНИНИ ДО СУЧАСНОСТІ” (РІВНЕ, 27 – 28 ЛИСТОПАДА 2008 р.)

<i>А.Поспелов, В.Шляпкин</i> ФОРМИ ДІЙСВИЙ КАВАЛЕРИИ В СРЕДНЕВЕКОВОЙ ЯПОНИИ V-XVII ВВ.: ВЗГЛЯД ЕВРОПЕЙСКИХ ИССЛЕДОВАТЕЛЕЙ	283
<i>Р.Савчук</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ВІЙСЬКОВІ СИЛИ У ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIII СТ.	287
<i>А.Харук</i> КОНЦЕПЦІЯ „КАВАЛЕРІЙСЬКОГО ЛІТАКА” ТА СПРОБИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	290
<i>А.Дергачёва</i> КАВАЛЕРІЯ СТРАН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ НАКАНУНЕ І В ПЕРІОД ВТОРОЇ МИРОВОЇ ВОЙНИ: СОСТОЯНИЕ І РАЗВИТИЕ	293
<i>А.Поспелов</i> КАВАЛЕРІЙСЬКІ І БРОНЕКАВАЛЕРІЙСЬКІ ПОДРАЗДЕЛЕННЯ ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ І НЕОФИЦИАЛЬНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОБРАЗОВАНИЙ В ВОЕННЫХ КОНФЛИКТАХ ПОСЛЕДНЕЙ ЧЕТВЕРТИ XX ВЕКА	296

Розділ 6.

РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, РЕФЕРАТИ, ОГЛЯДИ

<i>Б.Савчук, П.Савчук</i> ПРО ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО. (ПРИЩЕПА БОГДАН, ПРИЩЕПА ОЛЕНА. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО ВОЛИНИ: НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК Б.А.Прищеп, О.П.Прищеп. – Рівне: ПП ДМ, 2008. – 352 с.; іл.	299
<i>О.Дем'янюк</i> ВОЛИНСЬКА ПЛАСТОВА МОЛОДЬ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ 20-30-Х РОКІВ XX СТОЛІТТЯ (Рец.: Візитів Ю.М. Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період: Монографія. – Рівне-Львів, 2008. – 180 с.)	301
<i>Р.Давидюк</i> ПУБЛІЦИСТИКА УЛАСА САМЧУКА 1941-1943 РОКІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (Рецензія: Документ доби: публіцистика Уласа Самчука 1941-1943 років / упорядник А.Жив'юк. – Рівне: ВАТ „Рівненська друкарня”, 2008. - 456 с. з іл.)	302
<i>В.М.Шеретюк, П.О.Савчук</i> СПОГАДИ УКРАЇНИКИ (Рецензія.: Білашевич-Кузич Л.І. Сибірська сага. – Косів: писаний камінь, 2008. – 376 с. Упорядник та літературний редактор Галина Білавич.)	303
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	306
ЗМІСТ	308

Наукове видання

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Збірник наукових праць

Випуск 15

Відповідальний за підготовку збірника до видання – С.С. Троян

Комп'ютерна верстка – С.С.Троян, О.Ю.Третьак

Обкладинка – О.Я.Тарасюк

Підписано до друку 25. 03. 2009 р. Папір офсетний. Гарнітура “Times New Roman”.
Наклад 100. Обліково-видавничих аркушів 31,7. Віддруковано засобами оперативної
поліграфії ПП Самборський І.О., вул. Толстого, 3, м. Рівне, Україна, 33028.

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету: Збірник наукових праць. – Рівне:
РДГУ, 2009. – Випуск 15. – 311 с.